

ØRDVRIDER

Afslutningsrapport 2026

Ordvrider
Afslutningsrapport

1. udgave, 1. oplag - 2026

Tekst: Emma Dahl Winter

Grafisk tilrettelæggelse:
Randi Hagemann

I samarbejde med:
Ordblindeforeningen Danmark
OrdblindeUngdom
Aalborg Handelsskole
UCRS - Gymnasiet HHX Skjern
Tradium
U/Nord - Frederikssund

Støttet af:
TrygFonden

Indhold

Kære læser	4
Tidslinje for projektet	6
Hovedpointer	8
Målgruppe- og områdeforståelse	10
Elevnetværk	24
Digitale univers	38
Elevernes afsluttende bemærkninger	59
Vores afsluttende bemærkninger og refleksion	60
Tak!	63

Kære læser

Så nåede vi til vejs ende med ordblindeprojektet Ordvrider.

Denne rapport samler op på projektets erfaringer og resultater fra 2023–2026. Her er elever med ordblindhed og deres egne fortællinger centrale for evalueringen af projektet.

Da vi udarbejdede Ordvrider, var det med en vision om, at unge med ordblindhed blev mere oplyste om deres rettigheder, fik mere viden om ordblindhed og deres styrker.

Det har vi arbejdet på gennem en række forskellige indsatser, hvor vi tror på, at vi har sat gang i nogle forandringer for målgruppen. Vores resultater fra elevnetværk peger i hvert fald på, at unge med ordblindhed har fået en vigtig spejling i hinanden og opnået ny og brugbar viden, som har skabt bedre forståelse for deres egen ordblindhed. Det er en vigtig målsætning for projektet.

Undervejs i projektet har vi lavet vigtige justeringer for at komme godt i mål med projektet. Disse har givet plads til at afprøve nye ideer, som ikke var en del af den oprindelige projektplan. De små greb har haft stor betydning for, hvor vi står i dag og for den viden, vi har opnået.

Vi har også måtte gå på kompromis og erkende, at vi arbejdede med en for bred målgruppe. Visionen om at nedbryde fordomme om ordblindhed krævede, at vi ramte unge uden ordblindhed, hvor de kunne blive mere oplyste om, hvad ordblindhed er.

Det viste sig, at være en større opgave, end vi regnede med, og vi har været i begrænset kontakt med unge uden ordblindhed. Vi kan derfor ikke med sikkerhed sige, om vi har ændret noget, da vi ikke har noget målbart data. Vi håber dog, at det digitale indhold og det oplysningsarbejde, vi ellers har lavet, har ramt målgruppen.

I denne rapport tager vi jer igennem tre overordnende tematikker for projektet:

- Målgruppe- og områdeforståelse
- Elevnetværk
- Det digitale univers

Her går vi i dybden med, hvordan vi ser at målgruppen har udviklet sig fra start til slut i projektet og hvordan vi har oplevet ordblindeområdet. Herudover går vi i dybden med hvad eleverne har fået ud af at deltage i elevnetværk, og hvad de har fået ud af at se udvalgte videoer fra vores digitale indhold.

Vi håber, at I har lyst til at læse med og blive klogere på Ordvrider og det vi har arbejdet på.

God læselyst!

Begrebsafklaring

Ordblindhed – Vi tog i starten af projektet et bevidst valg om at bruge begrebet ordblindhed, da vi erfarede at mange elever ikke bruger begrebet dysleksi, og identificerede sig bedst med betegnelsen ordblindhed.

Støttegivere – I projektet bruger vi dette begreb til at de forskellige fagpersoner, som til daglig hjælper elever med ordblindhed. Det er alt fra SPS-vejleder, læsevejleder, mentor og studievejleder.

Hjælpemidler – Vi bruger dette begreb, da det er en mere genkendelig betegnelse end læse-skrive-værktøjer (LST).

Tidslinje

Forår 2022

Ide til ordblindeprojektet opstår i LH's bestyrelse.

Efterår 2022

Research, udvikling af projekt og fondsansøgning påbegyndes.

Forår 2023

- Afslag fra A.P. Møller Fonden
- Videre fondsansøgning hos TrygFonden
- I juni fik vi fondsmidler fra TrygFonden

Efterår 2023

- Projektet opstartes
- Mere research på området
- Fokusgrupper og surveys

Forår 2024

- Ordvrider analysen udgives
- Sammensætning af Advisory board
- Videoproduktion påbegyndes
- Hjemmesideudvikling

Forår 2026

- Sidste møde i advisory boardet
- Elevnetværk på alle samarbejdsskoler
- SoMe indsats
- Opstart af afslutning - evaluering og afslutningsrapport

Efterår 2026

Afslutning af projektet og afslutningsevent.

Efterår 2025

- Elevnetværk på alle samarbejdsskoler
- Kampagne med fokus på særlige prøvevilkår
- SoMe indsats
- Podcast

Efterår 2024

- Hjemmeside videreudvikles
- Videoproduktion af de sidste videoer
- Udgivelse af de første videoer
- Konzeptudvikling af elevnetværk
- Første møde i advisory boardet

Forår 2025

- Hjemmesiden lanceres
- Andet møde i advisory boardet
- Pilotrunde med elevnetværk
- Folkemødet og to events med fokus på oplysning og unge fortællinger

Hovedpointer

På tværs af projektets aktiviteter og evalueringer tegner der sig nogle tydelige resultater, som går igen gennem hele projektperioden. Resultaterne bygger både på Ordvrider analysen fra 2024, elevernes deltagelse i elevnetværk samt deres oplevelser med projektets digitale indhold.

1. Ordblindhed er fortsat forbundet med skam, tabu og fordomme

Selvom der er sket positive udviklinger på området, oplever mange af de elever med ordblindhed, vi har talt med fortsat, at det kan være svært at være åbne om deres ordblindhed. Fordomme og manglende forståelse påvirker elevernes hverdag, og kan gøre det sværere at acceptere og tale om deres ordblindhed.

2. Der er fortsat behov for mere viden om ordblindhed og rettigheder

Mange elever med ordblindhed mangler viden om ordblindhed og deres rettigheder. Flere elever oplever, at regler og praksis ikke altid stemmer overens, hvilket kan gøre det svært at navigere i området.

3. Fællesskaber med andre ordblinde gør en forskel

Elevnetværk har vist, at eleverne har stor værdi af at møde andre med lignende oplevelser. Gennem fællesskab, spejling og erfaringsudveksling oplever eleverne større forståelse for sig selv og en følelse af ikke at stå alene med deres udfordringer.

4. Viden skaber forståelse, accept og handlekraft

Når eleverne får viden om ordblindhed og indsigt i, hvordan deres hjerne fungerer, styrker det deres forståelse af egne udfordringer. Samtidig ser vi, at øget viden er med til at mindske skam og skabe større accept af egen ordblindhed.

5. Personlige fortællinger skaber genkendelse og håb for fremtiden

Eleverne har brug for forbilleder og personlige fortællinger, som de kan spejle sig i. Det giver dem en oplevelse af, at de ikke står alene, og skaber tro på, at det er muligt at finde sin egen vej gennem uddannelse og arbejdsliv på trods af deres ordblindhed.

Centrale resultater fra Ordvrider analysen 2024

Ordvrider analysen udgjorde projektets faglige afsæt. Flere af resultaterne fra analysen går igen i projektets afsluttende evalueringer og er derfor fortsat relevante:

1. Har jeg ordblindhed?

De fleste unge oplever en lettelse ved at blive konstateret med ordblindhed, da det giver dem en forklaring på de udfordringer, de har oplevet gennem længere tid. Samtidig opstår der ofte bekymringer om, hvordan omgivelserne vil reagere på deres ordblindhed.

2. Ordblindhed påvirker elevernes skoledag

Ordblindhed har betydning for elevernes gruppearbejde, notetagning og skriftlige opgaver.

3. Hver tredje elev bruger sjældent eller aldrig sine hjælpemidler

Mange elever oplever, at hjælpemidlerne ikke fungerer godt nok eller ikke passer naturligt ind i undervisningen, hvilket påvirker deres brug af dem.

4. “Du er dum”

Det er en af de fordomme, som eleverne oplever mest. Herudover bliver brugen af hjælpemidler og ekstra tid til eksamen forbundet med snyd.

5. Styrker og ordblindhed

Eleverne har ofte svært ved at sætte ord på deres styrker, men beskriver sig selv som kreative, har innovative evner samt er dygtige mundtlige.

Målgruppe- og områdeforståelse

I dette afsnit vil vi sætte ord på vores positionering på ordblindeområdet: hvordan vi forstod målgruppen under udviklingen af projektet og hvordan vi forstår målgruppen ved slutningen af projektet. Herudover sætter vi ord på, hvordan det var at træde ind i et område, som var ukendt for os, hvad det krævede og hvad vi har oplevet som udfordrende.

Målgruppeforståelse

Under projektets udvikling og opstart, havde vi nogle forestillinger og forudantagelser om målgruppen. Disse kom af fortællinger og oplevelser fra elever med ordblindhed i LH's bestyrelse, samt gennem research på området og en medlemsundersøgelse med fokus på SPS og ordblindhed på vores medlemskoler i 2022.

Herigennem fik vi denne opfattelse af målgruppen:

- Manglede viden om hvad ordblindhed er og hvordan den ordblinde hjerne virker.
- Manglede viden om rettigheder.
- Oplevede fordomme om ordblindhed.
- Bruger ikke deres hjælpemidler.
- De vil gerne skjule, at de har ordblindhed, og taler ikke åbent om det.
- Efterspørger et fællesskab hvor de kan dele erfaringer med hinanden.

Ordvrider analysen og den løbende dialog med eleverne bekræftede flere af vores oprindelige antagelser om målgruppen. Samtidig gav projektet anledning til nye indsigter og en mere nuanceret forståelse af elevernes behov og udfordringer. Disse indsigter udfoldes i de følgende afsnit.

Skam og tabu

Dialogen med eleverne har tydeliggjort, at mange elever med ordblindhed fortsat har svært ved at være åbne omkring deres ordblindhed. Det har været en vigtig læring og erkendelse om målgruppen.

For nogle i målgruppen er ordblindhed stadig forbundet med skam og tabu, og det fylder mere i det fysiske samvær, end vi umiddelbart troede:

"Jeg vil sige, at det er ikke noget jeg går og siger til folk, at jeg er. Så jeg kan få helt ondt i maven over det, fordi det er sådan, at det snakker jeg bare ikke med folk om. Altså fordi jeg synes ikke det er det fedeste at sige, fordi der er så mange, der ser ned på det, synes jeg. Ja, det synes jeg ikke, de skal hænge på mig."

Ung handelselev med ordblindhed

Dette peger på, at det kan opleves som utrygt at dele, at man har ordblindhed, da der er frygt for at blive mødt med negative kommentarer fra omgivelserne. At være åben omkring sin ordblindhed er ikke nødvendigvis trygt eller naturligt for alle, og kan være forbundet med sårbarhed. I dette tilfælde er der i højere grad brug for trygge fællesskaber og en større forståelse for ordblindhed blandt elever uden ordblindhed, så elever med ordblindhed føler sig forstået og accepteret.

At elever uden ordblindhed mangler forståelse for ordblindhed er med til at fastholde tabuer og misforståelser om ordblindhed. En elev udtaler:

"Det at være ordblind kan godt hurtigt blive et tabu, fordi dem der kan det hele perfekt, de forstår jo ikke vores udfordringer."

Ung handelselev med ordblindhed

En anden elev udtaler:

"Der er også mange der ikke er ordblinde, der er i tvivl om hvad det er. Ja, så der er mange, der ikke forstår hvad det er."

Ung handelselev med ordblindhed

Det understreger behovet for mere oplysning om ordblindhed, så forståelsen bliver bredere og mere nuanceret. Dette har målgruppen også givet udtryk for, når vi har været i dialog med dem. Til elevnetværk er vi ofte blevet spurgt om vi også laver noget for elever uden ordblindhed, så de får en bedre forståelse for, hvad ordblindhed er.

Kulturen på skolen

Hvorvidt eleverne er åbne omkring deres ordblindhed afhænger af kulturen på skolen. Nogle elever giver udtryk for, at der er sket store ændringer fra de startede, i forhold til den måde skolen håndterer og arbejder med elever med ordblindhed:

“Jeg synes, der er en ret positiv atmosfære omkring at være ordblind her.”

Ung handelselev med ordblindhed

En anden udtaler, at fordi det er blevet så naturligt at snakke om ens ordblindhed, både i klasserne og på skolen generelt, at det er blevet en fordel at have ordblindhed:

“Jeg synes faktisk, det er en fordel på vores skole at have ordblindhed.”

Ung handelselev med ordblindhed

Kulturen på skolen har dermed en vigtig betydning for, hvorvidt eleverne føler sig trygge i at tale åbent om deres ordblindhed. Når skolen aktivt arbejder med forståelse og åbenhed omkring ordblindhed, kan det være med til at skabe en positiv atmosfære, hvor ordblindhed ikke bliver forbundet med skam, men i stedet opleves som en accepteret del af skolens fællesskab.

Projektet har også vist, at en positiv kultur omkring ordblindhed ikke nødvendigvis fjerner alle barrierer. Når et støttetilbud som fx at få en mentor, bliver synlig, kan nogle elever uden ordblindhed opfatte det som et særligt privilegium, og ikke som et nødvendigt redskab:

“Der er mange, der ikke er ordblinde, der ville ønske det.”

Ung handelselev med ordblindhed

Det kan være med til at fastholde fordomme om ordblindhed og gøre det sværere for elever med ordblindhed at være åbne om deres udfordringer.

Hjælpemidler

Ordvrider analysen viste, at hver tredje handelselev med ordblindhed sjældent eller aldrig brugte deres hjælpemidler. Her er hvad eleverne fx havde af begrundelser for ikke at bruge dem:

- Hjælpemidlerne er for langsomme.
- Boksen i appwriter, intowords mf. irriterer eleverne.
- Hjælpemidler er ikke en naturlig del af undervisningen.

Vi har ikke gennemført en slutmåling af, om brugen af hjælpemidler har ændret sig. Vi vurderede, at det ikke gav mening at gennemføre en afsluttende survey, da vi ikke kunne ramme de samme elever som ved projektets start. Resultaterne ville derfor ikke være sammenlignelige eller retvisende. I forbindelse med projektets afslutning og evaluering har vi i stedet talt med flere elever om deres brug af hjælpemidler og deres oplevelser heraf.

Når vi har talt med eleverne om brugen af hjælpemidler, overrasker det os, hvor lidt der skal til for, at eleverne ikke har lyst til at bruge deres hjælpemidler. Vi havde et indtryk af, at hjælpemidlerne havde gennemgået en udvikling på området, som ville gøre det mere innovativt for eleverne at bruge dem. Det er dog ikke noget, eleverne kan genkende. De udtaler:

“Jeg synes ikke det er blevet bedre.”

Ung handelselev med ordblindhed

“Og det er de samme programmer nærmest, ikke? Det er sådan lidt, altså de skal komme ind i kampen for at hjælpe.”

Ung handelselev med ordblindhed

Vi kan også se, at de samme grunde til ikke at bruge hjælpemidler, som vi så i starten af projektet, går igen.

Her er hvad eleverne oplever i slutningen af projektet

"Jeg synes programmerne er for dårlige, så jeg vil hellere lade være."

"Min hakker også bare, hvis den skal læse noget op. Altså så gider man jo ikke. Og det er bare irriterende."

"Så synes jeg bare det er ligegyldigt at have de der hjælpemidler, når de alligevel ikke virker."

Elevernes oplevelser peger på, at de udfordringer med hjælpemidler, som blev identificeret i starten af projektet, fortsat fylder hos dem. Eleverne oplever stadig, at hjælpemidlerne er langsomme, teknisk ustabile og svære at bruge i undervisningen, hvilket påvirker deres motivation til at bruge dem.

Samtidig viser udsagnene, at der ofte skal relativt lidt frustration til, før eleverne vælger hjælpemidlerne fra. Det understreger, hvor afgørende det er, at hjælpemidler opleves som brugervenlige, stabile og som en naturlig del af undervisningen, hvis de skal fungere som en reel støtte i elevernes hverdag.

Eleverne udtrykker et ønske om bedre hjælpemidler, og har også udtrykt, at de ønsker mere valgfrihed i forhold til hvilket hjælpemiddel de vil bruge, så de kan bruge det program, de føler, der fungerer bedst for dem. Samlet set peger elevernes oplevelser på, at både kvalitet, fleksibilitet og brugervenlighed er centrale faktorer for, om hjælpemidler bliver en naturlig del af deres skolehverdag.

Opsummering af målgruppeforståelse

Gennem projektet har vi opnået en mere nuanceret forståelse af målgruppen og deres behov:

- Ordblindhed er fortsat forbundet med skam og tabu for mange elever, hvilket gør det svært at være åben om sine udfordringer.
- Omgivelsernes forståelse af ordblindhed har stor betydning for elevernes trivsel. Manglende viden blandt elever uden ordblindhed fastholder fordomme og misforståelser.
- Skolens kultur er afgørende for elevernes oplevelse af tryghed og accept. En åben og inkluderende kultur gør det lettere at tale om ordblindhed og bruge den støtte, man har adgang til.
- Udfordringer med hjælpemidler handler ikke kun om adgang, men også om kvalitet og brugervenlighed. Selv mindre tekniske eller praktiske barrierer kan få elever til at fravælge dem.
- Elever med ordblindhed har behov for både faglig og social støtte. De efterspørger fællesskaber, forståelse og løsninger, der tager udgangspunkt i deres konkrete hverdag.

Områdeforståelse

Det skal ikke være nogen hemmelighed, at da vi som *“ikke-fag-personer”* trådte ind på ordblindeområdet, at der var meget viden, som skulle indsamles: viden om SPS, ordblindetesten, generelle regler på området mv.

For at indhente den relevante viden har sparringsmøder med fagpersoner, herunder Ordblindeforeningen, research og *peer-to-peer* kontakt med målgruppen været vigtigt for, at vi kunne positionere projektet.

Men lad os være helt ærlige. Da vi trådte ind på området, havde vi en forventning om, at der var styr på rammerne, at hjælpemidlerne fungerede godt, at eleverne var oplyste om deres rettigheder og at skolernes roller var klare. Det er heldigvis virkeligheden mange steder. Men gennem projektet har vi identificeret en række faldgruber og udfordringer, hvor området ikke altid lever op til de krav der er.

Særlige prøvevilkår

Når det kommer til vores vision om at oplyse elever om særlige prøvevilkår, har vi oplevet et område, hvor regler og praksis ikke stemmer overens. Det har været svært at oplyse eleverne om særlige prøvevilkår, når skolernes praksisser for udmøntning af særlige prøvevilkår har været så forskellige.

Det medfører stor ulighed i vilkår og muligheder, samt svækker elevernes retssikkerhed. På skoler, hvor informationen om særlige prøvevilkår er mangelfuld eller misvisende, ser vi et klart billede af, at det er de mest ressourcestærke elever, som opsøger muligheden for særlige prøvevilkår.

Eleverne beskriver generelt, at det er kringlet at sætte sig ind i reglerne, og at de er svære at tyde. Her oplever de ofte modstridende information fra lærere og støttegivere, og oplever det, som et stort ansvar selv at skulle tage initiativ til at finde ud af, hvad de har ret til:

"Det er sådan lidt, lidt kringlet det hele, synes jeg, når man lige kommer ind i det."

Ung handelselev med ordblindhed

"Ja, og så er det også bare sådan lidt okay, nu er det os, der ligesom tager initiativ. Der er måske andre elever, der nok ikke har mod nok til at gøre det selv."

Ung handelselev med ordblindhed

Vi hører også elever fortælle, at de ikke vidste, at de skulle søge om særlige prøvevilkår. Når de gør opmærksom på dette, oplever de at blive sat i en position, hvor de selv burde have haft styr på ansøgningsprocessen:

"Jeg vidste ikke, at man skulle søge."

Ung handelselev med ordblindhed

"Især også når man får at vide bagefter, at det er din egen skyld, at du ikke bad om det."

Ung handelselev med ordblindhed

Vi oplever derfor, at der er brug for mere oplysning og dialog med eleverne om, hvad de har ret til og hvordan de søger. Vi vil gerne understrege, at vi godt ved, at skolerne gør alt, hvad de kan, og at vi er opmærksomme på, at det ikke altid er en nem opgave at sikre at eleverne er oplyste, når bureaukrati og ressourcer spænder ben for praksis.

Vi opfordrer dog til at skolernes oplysningsarbejde er i relation til den almene prøvebekendtgørelse, så der er gennemsigtighed mellem regler og praksis, så det bliver nemmere for eleverne at navigere rundt i deres rettigheder.

Analogt arbejde

Undervejs i projektet har vi set en udvikling på området, hvor mere og mere undervisning samt skriftlige eksamener bliver analogt. Det vækker stor frustration og bekymring for eleverne, da de kommer ud for situationer, hvor de oplever at der ikke tages hensyn til deres behov eller at de bliver presset ud i situationer med skriftlighed uden hjælpemidler. En elev udtrykker, at det giver en følelse af håbløshed:

"Når vi får en prøve eller et eller andet, hvor vi skal skrive noget i hånden, så er det altså jo svært, hvis man har svært ved at stave. Det har jeg jo. Altså jeg er da okay med det, men altså, det er jo næsten umuligt for mig at stave nogle gange. Og så er det rart, at man har et eller andet, en AppWriter, og det har man jo så ikke, når man skriver i hånden. Det er jo bare, altså så er man jo sådan lidt, ja lidt håbløst, når man ikke rigtig har noget hjælp."

Ung handelselev med ordblindhed

Det viser et billede af, at de elever som rent faktisk bruger deres hjælpemidler og gerne vil bruge dem, kommer ud for situationer, hvor de bliver frataget muligheden for at bruge dem. Når manglende adgang til hjælpemidler opstår, oplever eleverne at være ulige stillet. Når der opstår frustration og håbløshed understreger det, hvor vigtigt og afgørende hjælpemidler er for målgruppen, og hvordan udviklingen mod mere analog undervisning kan risikere at skabe nye barrierer for elever med ordblindhed. Dette er noget, flere af de støttegivere, vi har talt med, også peger på. De er bekymrede for udviklingen mod mere analog undervisning og de konsekvenser, det kan have for elever med ordblindhed.

Når undervisningen foregår analogt, bliver det vanskeligere for eleverne at bruge deres hjælpemidler naturligt i undervisningen. Det betyder samtidig, at elever med ordblindhed i højere grad risikerer at føle sig udstillet, når de skal bruge computeren for at bruge hjælpemidler, mens resten af klassen arbejder analogt. Støttegiverne oplever derfor også, at nogle elever mister motivationen for at bruge hjælpemidler, fordi de føler, at de alligevel ikke får mulighed for at bruge dem.

Opsummering af områdeforståelse

Vores oplevelser med området før og efter projektet peger på, at elever med ordblindhed fortsat møder både strukturelle og informationsmæssige barrierer i uddannelsessystemet:

- Der er forskel mellem regler og praksis, når det gælder særlige prøvevilkår, hvilket skaber ulighed mellem elever og skoler.
- Eleverne mangler fortsat viden om deres rettigheder og oplever regler samt ansøgningsprocesser som komplekse og svære at navigere i.
- Oplysning om rettigheder afhænger ofte af elevens eget initiativ, hvilket særligt udfordrer de elever, der ikke selv opsøger hjælp.
- Udviklingen mod mere analog undervisning og eksamen skaber nye barrierer for elever med ordblindhed, fordi deres adgang til hjælpemidler begrænses.
- Hjælpemidler er afgørende for elevernes mulighed for deltagelse og lige vilkår, hvilket understreger behovet for en mere ordblindevenlig undervisnings- og eksamenspraksis.

Elevnetværk

Hvordan skaber man et elevnetværk for elever med ordblindhed?

Det har været et af de helt store spørgsmål gennem projektet, og noget af det der har fyldt en del. Vi skulle udvikle et koncept, som vi vidste var efterspurgt, men hvor vi ofte fik at vide, at det ville være svært at få eleverne til at komme. Det skabte tvivl, frustration og usikkerhed undervejs, men når vi selv skal sige det, så er vi lykkedes ret godt med at skabe et koncept, som har ramt det, som eleverne efterspørger.

Hvordan vi har gjort, og hvad der er sket undervejs, kan du læse mere om i nedenstående afsnit.

Elevnetværk som koncept

Ideen med at lave elevnetværk opstod på baggrund af sparring med Ordblindeforeningen, i forbindelse med udvikling af Ordvriders projektaktiviteter.

Her fandt vi frem til, at netværk for elever med ordblindhed ville være en god måde at samle eleverne på, og give dem et rum til sparring. I det indledende arbejde med Ordvriders analysen kunne vi også se, at det var noget eleverne efterspurgte. Derfor blev elevnetværk et vigtigt element for projektet.

Elevernes perspektiv på, hvad de gerne ville til elevnetværk, var vigtige for os at få med under udvikling af konceptet, hvorfor dialog med eleverne var prioriteret. Derudover ville vi gerne have støttegivere og vores advisory boards perspektiv på, hvad de mente, ville være godt at rammesætte i et elevnetværk.

Formålet med netværket blev:

- At give eleverne ny viden om et emne samt skabe dialog på tværs i rummet om deres oplevelser med at være ordblind.

Flere elever havde givet udtryk for, at det var vigtigt for dem, at det var et rum uden støttegivere. De følte, at det ville være nemmere at dele deres oplevelser og ikke bekymre sig om det de sagde var rigtigt eller forkert, eller hvorvidt det ville komme videre til ledelsen. Dette behov synes vi var vigtigt at arbejde ud fra til udvikling af elevnetværk.

Vi valgte fra start at køre med en pilotrunde på 3 samarbejdsskoler, da vi vurderede, at det ikke ville være muligt at starte elevnetværk på alle 4 samarbejdsskoler samtidig. På denne måde gjorde vi det muligt at afprøve konceptet og herefter lave justeringer for at kvalificere netværket endnu mere. Dette har generelt været vigtigt til alle elevnetværk, da læringen undervejs har haft betydning for, hvordan vi faciliterede netværkene. Blandt andet har det ikke altid været nemt at skabe dialog mellem eleverne på tværs i rummet.

Det har af naturlige årsager været mest trygt, at eleverne har snakket sammen med dem, som de kendte, og som de sad sammen med ved bordene. At få skabt dialogen på tværs i rummet har krævet meget mere facilitering, end vi umiddelbart regnede med. Vi lykkedes til sidst med at finde en metode, som gjorde det muligt, at eleverne delte deres oplevelser på tværs i rummet.

Det gjorde vi med 'en-to-flere' konceptet: Først reflekterede eleverne selv, herefter snakkede de sammen med deres sidemakker og til sidst sammen på hele bordet. Afslutningsvis skulle de ved bordene finde frem til de tre vigtigste ting, som de havde snakket om og dele det med resten af rummet. Dette var med til at åbne snakken mere op på tværs i rummet.

Efter hvert elevnetværk har vi lavet en kort skriftlig evaluering. Her har eleverne fx svaret på, om de fik noget ud af at møde op og om de har lyst til at komme igen. Senere i forløbet har vi også haft telefonsamtaler med eleverne for at få uddybende kommentarer på, hvad de fik ud af at deltage og ønsker til kommende elevnetværk.

At tale med eleverne og få uddybende kommentarer har været vigtig for os, og været med til at skabe en ændring i vores forståelse af elevernes deltagelse.

Når vi har afholdt elevnetværk, er vi tit blevet ramt af tvivl og usikkerhed omkring konceptet. Vi oplevede de første par gange, at det var et svært rum at facilitere. Vi blev i tvivl om værdien af at fortsætte elevnetværkene, da det var svært at vurdere elevernes udbytte, selvom evalueringerne var positive. De uddybende snakke med eleverne var derfor vigtige, for at vi kunne få mere indblik i, hvad der fik eleverne til at komme og hvad de fik ud af at deltage. Denne viden var med til, at vi kunne tro mere på os selv og konceptet.

Emner til elevnetværk

Under elevnetværk har vi haft følgende emner:

- Særlige prøvevilkår: Oplysning om rettigheder i relation til den almene prøvebekendtgørelse samt henvisning til skolernes lokale eksamensregler (eksamenshåndbøger).
- Rollemodeller: Studerende på videregående uddannelser samt rollemodeller i første job efter uddannelse.
- AI oplæg: Fokus på prompting og AI som læse- og skrivetværktøj.
- Oplæg om den ordblinde hjerne.
- Refleksionsrunder med forskellige spørgsmål.
- Fordomme.

Virksomme mekanismer

Når vi på ser på, hvad der får eleverne til at komme til elevnetværk, har følgende betydning:

- Relaterbart indhold. Noget de finder interessant og som de gerne vil høre noget mere om.
- At de kan tage afsted sammen med deres venner.
- At netværket er placeret i skoletiden, hvor de får godskrevet deres fravær.
- Snacks.
- At de kan snakke med hinanden og dele deres oplevelser.
- Den personlige kontakt: SMS eller at blive prikket på skulderen af støttegivere.
- At det kommer i elevernes skema.
- En besked med invitation på Lectio/Studie+, hvor der kort står, hvad netværket handler om.

Resultater fra elevnetværk

Vi har i alt afholdt **13 elevnetværk** og samlet haft **312 elever** fordelt på de fire samarbejdsskoler.

Det er over det forventede antal elever på 300, som vi havde sat et mål om. Vi havde beregnet 15–20 elever pr. netværk, hvor vi ville holde 15 netværk i alt.

Overordnet peger evalueringerne på, at eleverne fik ny viden til elevnetværk, og at de havde lyst til at komme igen.Vi kan også se, at eleverne kom igen. Når vi har lavet måling på, om eleverne har deltaget før, er det ofte halvdelen, som har svaret, at de har deltaget før. At eleverne kommer igen er derfor en vigtig målsætning, der blev opfyldt og viser, at vi har udviklet et koncept, som eleverne gerne vil deltage i.

Evalueringen peger også på, at det er svært at ramme alle elever, som deltager. Nogle har givet udtryk for, at konceptet ikke har været for dem, eller at de havde forventet noget mere. Det har været en vigtig erkendelse, at uanset hvilke tilpasninger vi har lavet undervejs, så kan vi ikke ramme alle elever.

Hvad eleverne har fået ud af at deltage, vil vi beskrive i nedenstående afsnit.

“Vi alle sammen snakkede med hinanden, og det var fedt. Man var ikke rigtig bange for noget, fordi ja. Fordi der var jo ikke sådan, der var ikke en til at rette på en eller et eller andet.”

Elevfortællinger om elevnetværk

Fællesskab

Eleverne beskriver elevnetværk som et godt tilbud, hvor de fremhæver vigtigheden af, at kunne tage af sted sammen og gøre det til en fælles aktivitet:

“Det var egentlig bare det, at vi alle sammen aftalte, nå men der tager vi jo over, fordi det er jo et godt tilbud. Det skal blive udnyttet.”

Ung handelselev med ordblindhed

Når eleverne deltager flere gange i elevnetværk, opbygger de en større forståelse af både konceptet og deres egen ordblindhed. Samtidig skaber genkendeligheden og det trygge fællesskab motivation for at vende tilbage og engagere sig aktivt:

“For hver gang jeg har været der, så har jeg sådan bare fået en bedre forståelse for det. Og sådan så hvis der var noget man ikke lige fangede første gang, så fanger man det anden gang og sådan lidt. Så jeg synes bare, at jeg sådan fået endnu mere ud af det. Du ved, at jeg kom flere gange.”

Ung handelselev med ordblindhed

Det viser, at elevernes udbytte af elevnetværk udvikler sig over tid. Samtidig peger elevernes fortælling på, at det trygge fællesskab også er med til at sikre ny viden og muligheden for at dele erfaringer med andre i samme situation, som de kan spejle sig i:

“Hver gang, så har jeg altid sådan fået noget nyt at vide og så lært noget nyt. Og sådan, det er meget godt at blive klogere på og så snakke om det.”

Ung handelselev med ordblindhed

Desuden kan vi se, at det har stor værdi for elevernes deltagelse i netværket, at der ikke bliver stillet for mange krav til dem. Eleverne beskriver, at de oplever netværkene som trygge rum, hvor de ikke føler sig vurderet eller rettet på:

"Vi alle sammen snakkede med hinanden, og det var fedt. Man var ikke rigtig bange for noget, fordi ja. Fordi der var jo ikke sådan, der var ikke en til at rette på en eller et eller andet."

Ung handelselev med ordblindhed

Det samme perspektiv fremhæver støttegiverne i forbindelse med evalueringen af projektet. Som en samarbejdsskole pointerer, har elevnetværkene fungeret som et koncept hvor:

"(...) man ikke kræver noget af eleverne. De kan bare møde op, være der uden de som sådan skal lave noget, som de bliver vurderet på."

Støttegiver fra samarbejdsskole

De to perspektiver peger på, at det har stor betydning, at elevnetværkene adskiller sig fra traditionelle skoleaktiviteter og ikke er præget af krav eller vurderinger. Det skaber en tryk ramme, hvor eleverne i højere grad tør deltage aktivt og dele deres oplevelser med andre.

Omvendt beskriver nogle elever også, at der kan være risiko for, at fællesskabet til elevnetværk bliver forceret, alt efter hvordan eleverne har modtaget invitationen om elevnetværk. Hvis det ikke har virket som valgfrit at deltage, kan det nemt blive til en pligt at deltage, hvor man risikere at få elever med, som ikke har lyst til at være der. Det bliver påpeget fra eleverne, at måden, hvorpå de bliver inviteret, har stor betydning for deres deltagelse.

Eleverne skal kunne se, at de får noget ud af at være der, hvilket er med til at sikre deres aktive deltagelse. Hvis ikke de kan se et formål med at være der, så er lysten til at indgå aktivt i fællesskabet mindsket:

"Vi har fået det at vide på sådan en fælles besked, og så skulle vi ligesom sætte kryds i kalenderen for det. Så på den måde blev vi også lidt presset til det jo. Fordi der stod jo ikke, at det var en mulighed som sådan. Og det var mere som med, at hvis du er ordblind, jamen så skal du møde op til det her."

Ung handelselev med ordblindhed

"(...) man kan jo også ende med at få nogle folk, der altså ikke er særligt interesserede i det og så føler de bare, at de skal være der."

Ung handelselev med ordblindhed

En elev fortæller også, at det for nogle kan være grænseoverskridende at deltage i fællesskabet, fordi nogle elever med ordblindhed tillægger mere værdi i det at være ordblind end andre, og derfor kan det være svært at snakke med nogle man ikke kender:

"Men der er jo nok nogen, der føler, at det er måske lidt grænseoverskridende. Fordi for nogen betyder det jo rigtig meget det der at være ordblind. Så det kan godt være for nogen, at det er lige grænseoverskridende nok at skulle se andre, de ikke rigtigt har mødt før og så sidde og snakke om det fælles."

Ung handelselev med ordblindhed

Det viser hvor forskellige målgruppen er. Måden elevernes rekrutteres på og hvad der får dem til at komme, har stor betydning for deres mulighed for at indgå i fællesskabet og deltage aktivt i samtalerne. Fællesskabet fungerer bedst, når eleverne selv kan se værdien af at deltage og oplever netværket som et tilbud frem for en forpligtelse.

Selvrefleksion og spejling

Til elevnetværk har vi snakket meget om og lagt vægt på, at ordblindhed kommer i forskellige grader, og det derfor er helt naturligt, at ordblindhed opleves forskelligt blandt eleverne. Det at møde andre elever med ordblindhed har overordnet givet eleverne en forståelse af, at de ikke er alene, og det de oplever med deres ordblindhed er helt normalt. De har fået en bekræftelse og nye perspektiver på deres ordblindhed, hvor de strategier eller teknikker de til daglig bruger fx ikke er så underlige, som de tror. Denne bekræftelse ser vi er vigtig for, at eleverne bliver ved med at gøre det, som virker for dem, eller får øjnene op for, hvordan de ellers kan gøre. Eleverne har dermed oplevet en vigtig spejling i hinanden, som har skabt eller bekræftet deres bevidsthed omkring deres ordblindhed:

“At man ikke er alene og der er mange andre som der har det på samme måde som en selv.”

Ung handelselev med ordblindhed

“At der mange som har det ligesom mig og med de samme udfordringer. Og at mine egne underlige teknikker ikke var så underlige alligevel.”

Ung handelselev med ordblindhed

At der er et rum, hvor eleverne kan snakke åbent om deres oplevelser, er derfor et vigtigt element for den daglige sparring. Når der aktivt laves et rum for eleverne bliver der dannet nogle helt andre samskabelsesmuligheder end i klasselokalet, som gør det mere legitimt at åbne op omkring sin ordblindhed eller lytte til andres fortællinger, fordi her er alle ordblinde og har en forståelse for, hvad det vil sige.

Ny viden og bedre forståelse af sin ordblindhed

Et populært og vigtigt emne til elevnetværk, hvor vi i høj grad kunne se, at det var noget der fik eleverne til at komme, var den ordblinde hjerne. Flere elever gav udtryk for, at de kun havde fået en overfladisk forklaring på, hvad ordblindhed er, typisk forstået som vanskeligheder med læsning og stavning. De fleste elever havde ikke tidligere fået indsigt i, hvordan den ordblinde hjerne fungerer, medmindre de selv havde opsøgt denne viden. Derfor har det overordnet været meget gavnligt for eleverne, at høre om den ordblinde hjerne, som har været med til at sætte nye perspektiver i gang:

“Men så synes jeg også bare derudover, at det er rimelig spændende. Altså at høre hvad der egentlig foregår, når man er ordbind. At det ikke bare er en titel man får, men at man ligesom har forståelse bag, hvad det egentlig er.”

Ung handelselev med ordblindhed

“Hvordan jeg opfatter ting anderledes og hvad jeg kan gøre for at forbedre mig.”

Ung handelselev med ordblindhed

Det har været en god læring for eleverne, hvor den teoretiske forståelse også har været med til at give dem en forståelse for deres egen ordblindhed og hvorfor deres hjerne arbejder anderledes. Det har for mange elever været en form for øjenåbner, at det er helt naturligt, at de oplever at blive hurtigere trætte, da hjernen er på overarbejde.

Viden om hvordan den ordblinde hjerne virker anderledes har samtidig været med til at skabe en normalitet omkring deres ordblindhed. Eleverne beskriver, at den nye viden har givet dem en større forståelse af deres egne udfordringer og konkrete perspektiver på, hvordan de kan arbejde med dem i hverdagen:

"Jeg ved hvordan min hjerne fungerer og at det er normalt."

Ung handelselev med ordblindhed

"At det er okay ordblinde ikke er ligesom andre."

Ung handelselev med ordblindhed

Dette peger på, at viden om ordblindhed kan være med til at mindske følelsen af skam og tabu. Når eleverne får en større forståelse af, hvordan deres hjerne fungerer, bidrager det til en normalisering af deres oplevelser og en større accept af de udfordringer, de møder i hverdagen.

Opsummering

Hvilken værdi skaber elevnetværk for eleverne

Samlet set peger evalueringen på, at elevnetværk skaber værdi for eleverne på flere forskellige parameter:

- Elevnetværk handler ikke kun om at formidle viden, men også om at skabe et trygt og legitimt rum, hvor eleverne kan forstå sig selv og deres ordblindhed gennem mødet med andre.
- Eleverne oplever værdi i at kunne spejle sig i hinanden, dele erfaringer og opdage, at de ikke står alene med deres udfordringer.
- Ny viden om ordblindhed og den ordblinde hjerne giver eleverne en større forståelse af egne styrker og udfordringer og bidrager til at mindske oplevelsen af skam og tabu.
- Elevnetværk giver eleverne nye perspektiver, strategier og redskaber, som de kan bruge i deres hverdag.
- Netværkene fungerer bedst, når de opleves som frivillige, uformelle og uden præstationskrav, da det styrker elevernes motivation for at deltage og engagere sig aktivt i fællesskabet.

Elevernes oplevelser med at deltage i elevnetværk

“At jeg ik er alene og alt det om det viden-
skabelige ved den ordblinde hjerne.”

“Jeg har lært noget nyt om hvilke dele af
hjernen der kan og oplever hvad. Og særligt
hvordan ordblindhed foregår i hjernen.”

“Jeg synes det var fedt og skal forblive.”

“Det var super fedt at deltage.”

“Det var rigtig hyggeligt, da man fik lov til
at lave forskellige ting og ikke bare sad
og lyttede.”

”Jeg hyggede mig egentlig. Altså jeg syntes,
det var sjovt. Ja, og så lærte jeg jo også
noget. Altså der var jo nogle ting, som der
blev fortalt, som jeg ikke vidste i forvejen.”

**“Det var fedt at der var
nogen der snakkede om
deres oplevelser.”**

“Altså så kan man jo på en måde kigge
hinanden i øjnene og så få lidt, altså vi
har noget til fælles jo.”

“Jeg syntes det var godt
og lærte noget jeg ikke
vidste i forvejen.”

“Mega fedt at det er muligt at
lave sådan et arrangement.”

Digitale univers

Som en del af projektet havde vi sat os for at lave et videounivers med en række forskellige tematikker inden for ordblindhed. I første omgang lavede vi videoer til Ordvriders hjemmeside, men vi blev hurtigt bevidste om, at det ikke var den rette indgangsvinkel til målgruppen. De går ikke ind på en hjemmeside, medmindre de kan se et formål med det, og de er mere aktive på SoMe. Derfor målrettede vi vores videoer, så de var mere egnede til SoMe. På denne måde havde vi også mulighed for at ramme en bred målgruppe af unge, både med og uden ordblindhed.

Hvad videoerne har haft af betydning og effekt for unge med ordblindhed ville vi gerne undersøge nærmere. Derfor gennemførte vi to fokusgrupper, hvor deltagerne blev præsenteret for udvalgte videoer. Det kunne også have været relevant, at lave fokusgrupper med unge uden ordblindhed for at få et indblik i, hvad de får ud af at se videoerne og hvorvidt de føler sig bedre oplyste. I fokusgrupperne valgte vi dog at fokusere på målgruppen af unge med ordblindhed for at få et dybere indblik i deres udbytte af videoerne.

De videoer vi har vist i fokusgrupperne er udvalgt efter dem, som har klaret sig bedst på SoMe, og med en nysgerrighed på, hvad brugen af humor gør for forståelsen af ordblindhed.

I nedenstående model er de udvalgte videoer og dataen fra SoMe præsenteret:

Video	Visninger	Likes
Ordvrider svarer på fordomme	Ikke muligt at se i data (videoen er fra 2024)	31
Fordomme om ordblindhed	28K	487
Emma - kontorelev	Ikke muligt at se i data (videoen er fra 2024)	405
Vand video - humoristisk perspektiv	Ikke muligt at se i data (videoen er fra 2025)	17
10 hurtige - Oskar Hole	32K	1,264
10 hurtige - Helena Artmann	44K	1,264

I det kommende afsnit beskriver vi de forskellige videoer, og hvad eleverne har fået ud af at se videoerne.

Fordomme

Undervejs i projektet har vi arbejdet med at sætte fokus på fordomme om ordblindhed. Under opstarten af projektet kunne vi se, at fordomme stadig var noget der fyldte en del, og som var med til at tabuisere ordblindhed. Vi ville derfor sætte fokus på fordomme for at igangsætte en nedbrydelse af disse. Det er en udvikling som tager tid, og som er svær at måle på, men vi håber, at vores fokus på fordomme har været med til at igangsætte en udvikling på området, både for ordblinde selv og dem som ikke har ordblindhed.

De fordomme vi har arbejdet med i projektet, har vi indsamlet i det indledende arbejde og er både fordomme, som elever med ordblindhed selv har sat ord på, samt fordomme generelt på området, som kommer fra mennesker uden ordblindhed, voksne som unge.

De fordomme vi har arbejdet med er:

- Ordblinde har en lavere IQ end ikke ordblinde.
- Det er snyd at elever med ordblindhed bruger deres hjælpemidler til eksamen.
- Det er snyd at elever med ordblindhed får ekstra tid til eksamen.
- Alle med ordblindhed kan hverken læse eller skrive.
- Ordblindhed påvirker kun ens danskundervisning.
- Hvis man er ordblind får man dårlige karakterer i skolen.
- Hvis man er ordblind hopper ordene rundt på siden, når man læser.
- Hvis man er ordblind forsvinder ordene fra siden, når man læser, fordi det hedder ordBLINDhed.
- Ordblindhed kan smitte.

Disse fordomme har vi brugt i en række videoer, og i nedenstående vil vi uddybe, hvad eleverne har fået ud af at se videoerne om fordomme.

Svært at sige fra

Det der har overrasket os ved fordomme er, at målgruppen ikke tænker over, at de møder fordomme om ordblindhed. Det er først, når vi snakker om fordomme og nævner eksempler, at de bliver bevidste om, at det er en fordom, de oplever. Generelt bekræfter de videoerne med:

“Det er de fordomme folk har om ordblindhed.”

Ung handelselev med ordblindhed

Når vi spørger ind til, hvordan det påvirker dem, har de elever vi har snakket med nævnt, at det kan være svært at sige fra og forklare, hvordan ordblindhed egentlig påvirker en, mens det for andre er nemmest at lade være med at sige noget:

“Jeg føler det er svært at forklare, hvordan det påvirker en.”

Ung handelselev med ordblindhed

“Jeg bliver bare nødt til at rulle øjne af dem.”

Ung handelselev med ordblindhed

Ovenstående viser, at eleverne mangler et sprog for, hvordan de kan sige fra eller at kunne forklare, hvad ordblindhed har af betydning for dem. Det understreger samtidig at ordblindhed ikke blot handler om faglige udfordringer, men også det sociale og følelsesmæssige, der kan opstå, når omgivelserne ikke forstår, hvad ordblindhed er og hvordan det opleves.

De fleste elever møder fordomme fra venner, og her beskriver en elev, at det føles som at blive sat i en bås, når ens ordblindhed bliver forbundet med at være dum eller at der bliver tvivlet på ens ordblindhed, fordi man klarer sig fagligt godt:

"Hvis jeg nu har klaret det godt til en eksamen, og hvis nogen har klaret det dårligere og ikke er ordblind, så har de altid stillet spørgsmål til det eller stillet tvivl til det. Om jeg overhovedet var ordblind, nu hvor jeg kunne klare det bedre end dem til noget, som egentlig burde være svært, når man er ordblind. Jeg bliver bundet i en bås. Bare fordi du er ordblind, så er du dum."

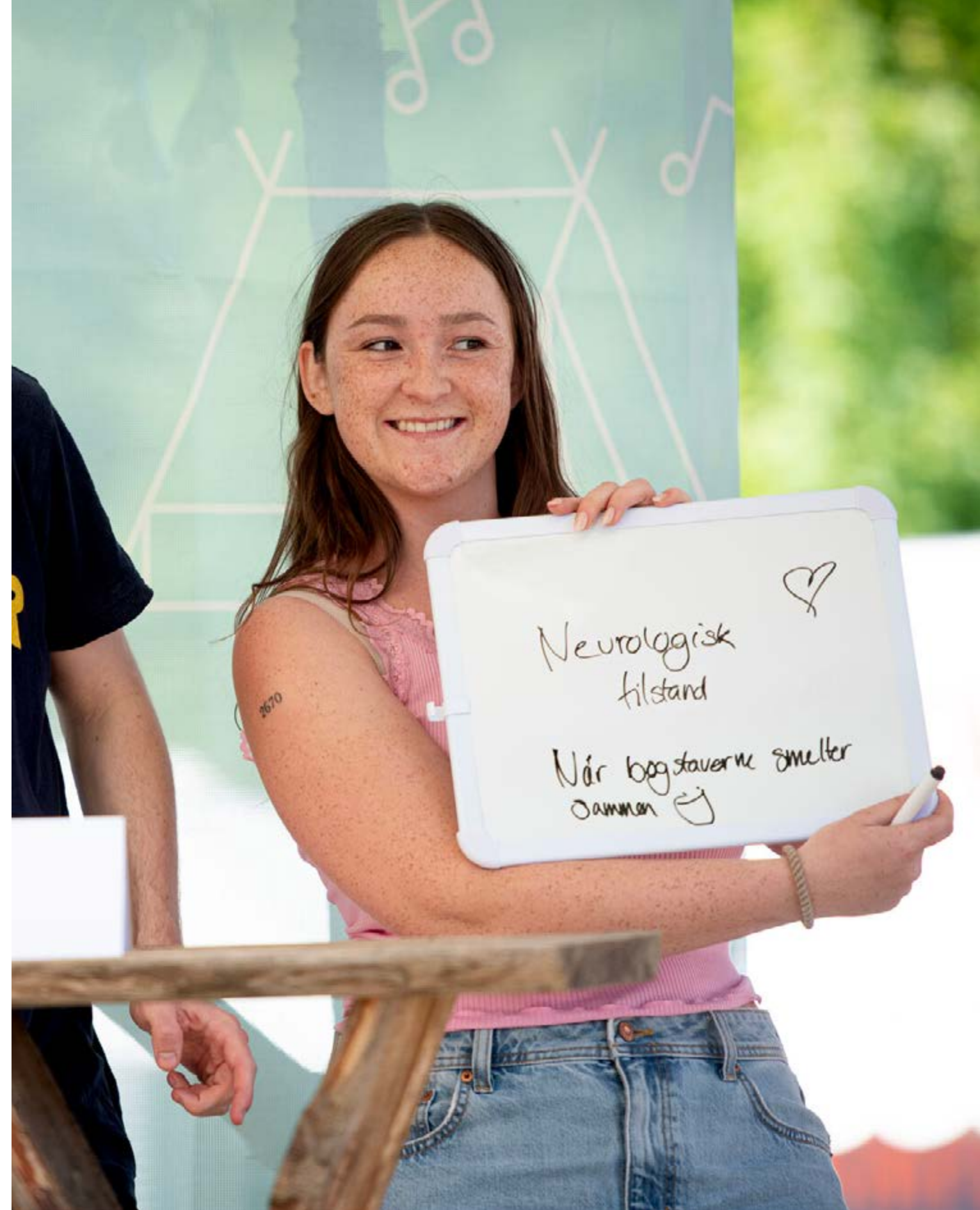
Ung handelselev med ordblindhed

Oplevelsen af at få sat spørgsmålstegn ved sine faglige evner er genkendelig for flere af eleverne. Det skaber frustration og en følelse af at blive reduceret til stereotype forestillinger om ordblindhed, hvor faglig dygtighed ikke stemmer overens med andres forventninger til, hvad det vil sige at være ordblind. Samtidig peger eleverne på, at manglende viden om ordblindhed blandt venner og klassekammerater er med til at fastholde fordomme. Eleverne udtrykker i forlængelse af dette, at de har en oplevelse af, at det bliver for snæversynet, når der er uvidenhed omkring ordblindhed:

"Når folk ikke rigtig ved hvad det er, så kan det blive så snæversynet på nogle punkter."

Ung handelselev med ordblindhed

Det samme kan ske, når lærere ikke har forståelse for, hvad ordblindhed er. Flere elever beskriver, at de også møder fordomme fra lærere, hvilket Ordvrider analysen også viser. En elev som vi talte med, beskriver hvordan vedkommende havde en samtale med en lærer om sin ordblindhed, fordi læreren ikke forstod, hvordan det fungerede, og havde spurgt: **"Er det sådan, at det står helt ujævnt eller hopper rundt og sådan?"**. Eleven havde først afkræftet, men var herefter kommet i tvivl. Eleven påpegede også, at det tit er den forventning, der er til ordblinde, hvorfor det nemt kan blive normen at spørge, om det er sådan, at være ordblind, hvilket igen hænger sammen med uvidenheden.

Ordene hopper

I forlængelse af forrige afsnit er fordommen om at “ordene hopper når man læser” genkendelig for de fleste elever vi har snakket med, og en fordom, som de ofte høre:

“Der er mange der har den der teori fra Orla Frøsnapper. Det er den jeg altid hører. Det der med ordene hopper rundt i bogen. Den har jeg hørt meget fra i hvert fald.”

Ung handelselev med ordblindhed

“Det var den første jeg sådan rigtig hørte, hvor jeg tænkte okay, det er lidt dumt.”

Ung handelselev med ordblindhed

Ovenstående viser hvordan en stereotyp og forsimplet forestilling om ordblindhed fylder for eleverne, og hvordan referencen til Orla Frøsnapper, er med til at forme forståelsen af ordblindhed, som unuanceret og misvisende.

For nogle elever har denne fordom været med til at skabe tvivl om deres egen ordblindhed eller ordblindhed generelt, og hvor på ‘skalaen’ at de er ordblinde:

“Og der tænker jeg, er det meningen, de skal det, fordi det gør det ikke for mig. Så bliver jeg meget i tvivl.”

Ung handelselev med ordblindhed

“Jeg blev sådan helt. Første gang jeg hørte det. Nå, nå, godt jeg ikke er så slem ordblind, at de hopper.”

Ung handelselev med ordblindhed

Det er ærgerligt, at fordomme går ind og påvirker unge med ordblindhed og deres forestilling om deres egen ordblindhed, og hvorvidt de er ordblinde “på den rigtige måde”.

Omvendt kan det også være med til at forstærke fordommene, når man kommer til at sammenligne sig selv med andre med ordblindhed, og det man tror fordommen har af betydning. Derfor er de personlige fortællinger og oplevelser vigtige samt vidensarbejde om ordblindhed til alle, for at nedbryde fordomme og dermed skabe bedre forståelse for, hvad ordblindhed er.

Snyd

I Ordvrider analysen kunne vi se, at mange elever oplevede fordomme om, at det var snyd at bruge hjælpemidler og at få ekstra tid til eksamener. At hjælpemidler, og særlige prøvevilkår, er forbundet med snyd, er stadig noget eleverne oplever i dag.

Eleverne beskriver, at fordommene ofte bunder i manglende viden om ordblindhed. Flere oplever, at klassekammerater har en forståelse af, at ordblindhed kun påvirker bestemte fag, og derfor opstår der også en opfattelse af, at brugen af hjælpemidler i eksempelvis international økonomi er en form for snyd:

“Hvis vi nu skal skrive en aflevering i for eksempel international økonomi, så er det jo stadig meget det der med at skrive. Men så er der mange der synes det er snyd at vi får hjælpemidler, fordi det er jo ikke dansk. Men det går også ud over de andre fag.”

Ung handelselev med ordblindhed

Citatet viser hvordan manglende viden om ordblindhed kan føre til en snæver forståelse af, hvilke fag ordblindhed påvirker. Når hjælpemidler i fag som international økonomi bliver opfattet som snyd, peger det på en manglende forståelse for, at ordblindhed ikke kun handler om danskfaglige udfordringer, men kan have betydning på tværs af fag. Samtidig bidrager sådanne forestillinger til, at elever med ordblindhed oplever at skulle retfærdiggøre deres behov for støtte.

En elev fortæller også, hvordan ekstra tid til en eksamen, også er blevet forbundet med snyd:

"Jeg kan huske jeg fik ekstra tid til en eksamen, og folk var sådan, det er mega snyd. Og jeg er sådan, nej, fordi jer andre I når at læse. Når I har læst hele opgaven, så har jeg nået at læse en fjerdedel af opgaven. Så sådan, det er ikke snyd overhovedet."

Ung handelselev med ordblindhed

Dette viser, hvordan den støtte, som elever med ordblindhed modtager bliver opfattet som en uretfærdig fordel og snyd, fremfor en nødvendig compensation. Eleven beskriver samtidig en frustration over, at omgivelserne ikke forstår, at den ekstra tid ikke giver en fordel, men derimod skaber mere lige vilkår i en eksamenssituation. Som eleverne også har påpeget, så handler fordommene om snyd ofte om misundelse:

"Er det ikke bare misundelse, der gør, at man siger det på den måde eller hvad?"

Ung handelselev med ordblindhed

Elevernes refleksion peger på, at oplevelser af misundelse også kan være med til at fastholde forestillingen om, at støtte til elever med ordblindhed er snyd.

Opsummering af fordomme

- Fordomme bygger ofte på manglende viden om ordblindhed, hvilket fører til stereotype og snævre forestillinger om, hvad det vil sige at være ordblind. Her oplever eleverne at blive sat i bås, og at ordblindhed forbindes med at være mindre fagligt dygtig eller ”dum”.
- Myten om at ”ordene hopper” er fortsat udbredt og kan skabe tvivl hos elever om deres egen ordblindhed og oplevelse af den.
- Hjælpeidler og særlige prøvevilkår bliver ofte opfattet som snyd, hvilket får eleverne til at føle, at de skal retfærdiggøre deres behov for støtte.

Forbilleder

Vi kunne se gennem det indledende arbejde med projektet, at unge med ordblindhed efterspurgte andre med ordblindhed, som de kunne spejle sig i. Nogle som var færdige med deres uddannelse og ‘var på den anden side’, og havde fundet deres vej gennem videreuddannelse og til arbejde. De ville rigtig gerne have videoer med kendte mennesker, men vi måtte desværre hurtigt indse, at det var svært at få kendte med.

Vi måtte derfor tænke i alternativer og finde andre unge med ordblindhed, som kunne være med, hvor vi satte fokus på et hverdagsperspektiv med at være ung og ordblind.Det er dog i slutningen af projektet lykkedes at få kendte mennesker med, hvor de elever vi har snakket med, har nogenlunde kendskab til, hvem de er.I følgende afsnit uddyber vi, hvad eleverne har fået ud af at se forbilledevideoerne.

Ordblindhed på lærepladsen

I denne video fulgte vi Emma Ersted, som var i gang med sin kontoruddannelse og elev i Aalborg Kommune. Hun fortalte om sin hverdag, både i skolen og på lærepladsen samt om fremtidsdrømme efter endt uddannelse.

Overordnet beskriver eleverne, at de kan spejle sig i Emmas fortælling, og synes, at det var rart, at hun var så åben omkring, hvad hun oplevede som udfordrende, og at hun fortalte om, hvilke strategier og metoder hun bruger, som fx at bruge tale-til-tekst. Flere elever satte ord på, at de også bruger denne strategi, når det skal gå hurtigt og for at gøre det nemmere for dem selv. Det har givet eleverne en følelse af at kunne slappe af, og hvile i at bruge den strategi, og givet dem et billede af, hvordan man kan arbejde med sin ordblindhed:

“Det synes jeg også var meget fedt. Også fordi så så man at hun ligesom er kommet videre og har sine metoder nu. Og sådan fortæller om hendes oplevelse. Det synes jeg også var meget fedt.”

Ung handelselev med ordblindhed

I videoen kommer Emma med et godt råd om, at man ikke skal holde sig tilbage med at fortælle om sin ordblindhed. Det er okay at dele, og kan i de fleste sammenhænge gøre hverdagen nemmere, når man er ærlig og spørger om hjælp, når der er ord, som man ikke kan stave til. Dette så eleverne som et godt budskab, og samtidig som en god måde at undgå kommentarer fra folk:

“Altså det er et meget godt budskab, det der med at man bare skal sige det, fordi så er folk heller ikke sådan, ‘altså hvorfor kan du ikke bare stave til det?’ Det er jo meget sådan, det er jo meget godt budskab, at man bare skal sige det.”

Ung handelselev med ordblindhed

Emmas åbenhed har også fået dem til at tænke over, hvad det egentlig betyder at have ordblindhed, og fået dem til at kunne slappe af i det og sænke skulderen og dermed acceptere, at der er nogle ord, som man ikke kan stave til:

“Måske også det der med, at man kunne sænke skuldrene og slappe af, fordi man vidste, at det var det, der var galt eller ikke galt. Men man fandt ud af, hvorfor at man måske ikke kunne stave til nogle ting.”

Ung handelselev med ordblindhed

En anden elev fortsætter snakken med:

“Det der med at have specielle ord, man ikke kan stave til. Det har jeg virkelig. Der er nogle svære ord, som jeg sagtens finde ud af at stave til, og så er der nogen, jeg bare ikke kan stave til. Det er specifikke ord, jeg bare slet ikke kan finde ud af.”

Ung handelselev med ordblindhed

Eleverne spejler sig i Emmas fortælling og hendes erfaringer. Når hun sætter ord på de frustrationer og usikkerhed, der kan følge med ordblindheden, genkender eleverne sig selv i hendes oplevelser.

Det skaber både en følelse af lettelse og accept, ikke kun af ordblindhed som et vilkår, men også af de små, konkrete udfordringer i hverdagen, som for eksempel bestemte ord, der ikke vil sidde fast. I mødet med Emmas åbenhed bliver det tydeligt for eleverne, at de ikke står alene med deres oplevelser, og at deres udfordringer er noget andre deler og forstår.

Når vi spørger ind til om Emmas fortælling giver håb for fremtiden, da hun snakker om at holde mulighederne åbne og ikke lade sig begrænse af sin ordblindhed, vækker det for nogle elever bekymringer om videreuddannelse:

“Altså jeg vil ikke sige, at det lukker døre, men jeg vil heller ikke sige, at det gør det nemmere. Jeg synes, det gør det meget sværere. Også det der med længere videregående uddannelser.”

Ung handelselev med ordblindhed

For nogle elever er der en forventning om, at livet efter en ungdomsuddannelse, på nogle parametre, vil være sværere, end det de oplever nu, især når det kommer til forestillingen om at søge ind på en videregående uddannelse. Vi ved, at mange med ordblindhed gerne vil dette, men der opstår let tvivl om, hvorvidt de kan leve op til de krav, der venter. Vi ser derfor, at målgruppens bekymringer kan være en hindring for de valg de træffer, og at de har brug for flere at spejle sig i, når det kommer til valget om at tage en videregående uddannelse.

“Altså jeg vil ikke sige, at det lukker døre, men jeg vil heller ikke sige, at det gør det nemmere. Jeg synes, det gør det meget sværere.”

10 hurtige med Helena Artmann og Oskar Hole

Konceptet bag disse videoer var inspireret af en SoMe trend fra Ekstra Bladet, hvor de stiller 10 spørgsmål til kendte, som de skal svare hurtigt på. Vi lavede samme koncept med Helena Artmann fra Liberal Alliance og Oskar Hole, som er Youtuber og influencer. Her lavede vi en blanding af hverdagsspørgsmål og spørgsmål relateret til deres ordblindhed.

Eleverne vi snakkede med havde en fornemmelse af, hvem Helena Artmann er, mens alle vidste hvem Oskar Hole er, da de har set noget af hans indhold på SoMe, men udtrykte også, at han ikke var i deres målgruppe, og primært var til den yngre målgruppe i folkeskolen. Eleverne synes overordnet, at det er nogle fine videoer, og oplever at det er rart at se nogle, som er nået langt, på trods af deres ordblindhed, hvilket giver dem et billede af, at de også selv kan nå langt:

“Jeg kunne godt lide ideen. Lige i starten når du bliver ordblind kan du godt være sådan, okay hvad kommer det her til at betyde? Så ser du nogen, der godt kan finde ud af det, så kan du også godt selv.”

Ung handelselev med ordblindhed

Eleverne udtrykker også, at videoerne er gode til dem, som ikke har ordblindhed, da de gennem videoerne bedre kan få et billede af, hvad det vil sige at være ordblind og en bedre forforståelse for, at alle med ordblindhed ikke er ens:

“Og man er ikke ens, bare fordi man er ordblind. Altså sådan man kan se forskellig ud også.”

Ung handelselev med ordblindhed

Videoerne har altså potentiale for at ramme en målgruppe som ikke har ordblindhed og skabe oplysning samt kendskab til ordblindhed. Vi kan se på vores tal at de to videoer har klaret sig ret godt, hvorfor vi har antagelser om, at der blandt interaktionerne på videoerne er en målgruppe, som ikke har ordblindhed.

Elevernes ønsker til konkrete handlemuligheder

Noget af det som eleverne efterspørger, efter at have set videoerne er nogle mere konkrete fortællinger, hvor det klas-siske gode råd om at “vende sin ordblindhed til en styrke” bliver udfoldet mere, og der kommer nogle mere praksisnære fortællinger om, hvordan det kan gøres. Når eleverne blot får at vide, at de skal vende deres ordblindhed til en styrke, så bliver det ofte opfattet som en kliche:

“Men så har jeg det bare sådan. Altså sådan okay fedt du siger det, men jeg ved bare ikke helt, hvordan det fungerer i praksis. Det lyder da ret fedt, men hvordan gør jeg?”

Ung handelselev med ordblindhed

Opsummering af forbilleder

- Eleverne har brug for forbilleder, de kan spejle sig i, som viser, at det er muligt at gennemføre uddannelse og skabe en fremtid med ordblindhed.
- Forbilledefortællinger skaber genkendelse og accept, fordi eleverne kan se deres egne udfordringer, erfaringer og strategier afspejlet i andre.
- Eleverne efterspørger konkrete og praksisnære fortællinger, der viser, hvordan man håndterer sin ordblindhed i hverdagen og omsætter gode råd til handling.

Ordblindhed og humor

Gennem projektet har vi haft en oplevelse af, at nogle elever med ordblindhed positionerer sig selv og deres ordblindhed gennem humor. Det kan ses som en form for forsvarsmekanisme og at *‘pakke ordblindheden ind’*. Vi havde lyst til at teste om det at sætte ordblindhed i et humoristisk perspektiv, kunne være med til at normalisere stavefejl, som ofte er det, der bliver jeket med. Derfor lavede vi, med inspiration fra en SoMe trend, en video hvor vi satte fokus på slang og sammentrækninger af ord, som for nogle med ordblindhed kan være svære at stave til.

Eleverne vi snakkede med kom med nogle spændende perspektiver på, hvordan de oplever humor og hvordan de selv gør brug af det.

Nogle elever tager afstand fra humor, da de ser det som en måde at øge tabuiseringen af ordblindhed. Mens andre elever udtrykker at humoren bliver en måde, hvorpå de kan bryde med ordblindheden:

“Men så er det ligesom humoren bliver sådan en måde også ligesom at kunne bryde med det nogle gange. Ja, meget god måde at snakke om det faktisk med lidt humor over.”

Ung handelselev med ordblindhed

At bruge humor bliver derfor for nogle elever en måde, hvorpå de kan bryde med den stigma, de møder og lettere kan tale om og håndtere de udfordringer, som følger med. Ved at bruge humor opstår der et rum, hvor eleverne får skabt en afslappet tilgang til deres ordblindhed.

Det samme ser vi, når eleverne oplever, at klassekammerater kommenterer eller gør grin med deres ordblindhed. Her bliver det til en form for kærligt drilleri, og der opleves ikke noget negativt ved kommentarerne:

“ ‘Ej, det kan hun jo ikke, hun er ordblind’ og sådan noget. Det er jo også noget, de kunne finde på at sige og sådan noget. Ja, det er sådan kærligt drilleri.”

Ung handelselev med ordblindhed

Det viser hvordan humor blandt klassekammerater kan fungere som en normalisering af ordblindhed, hvor drillerierne ikke nødvendigvis opleves som nedladende, men som en del af det sociale fællesskab. Det vigtige er dog, hvordan relationen er mellem eleverne og intentionen bag kommentarerne, da humor kan opleves forskelligt alt efter konteksten. Det relationelle mellem eleverne har dermed stor betydning for, hvorvidt humor bliver accepteret, og hvorvidt det bruges som en forsvarsmekanisme eller en måde at forhandle sin identitet på.

Det samme gør sig gældende i nedenstående citat, hvor humor bliver en aktiv måde at indgå i det sociale fællesskab på:

“Jeg har brugt det, og det er egentlig lidt, fordi jeg synes jo virkelig, det er fedt, når nogen gør grin med, at jeg ikke kan finde ud af at stave til noget. Fordi det er jo ikke bare en fejl. Jeg prøver virkelig at stave til det. Ikke? Så derfor er det måske også lidt sjovt, fordi jeg har selv gjort grin med det også i forhold til, hvis jeg nu har klaret det bedre til en eksamen, så har jeg godt kunnet finde på at sige ‘Og hvad så? Jeg var ordblind og klarede det bedre end dig, ikke?’ “

Ung handelselev med ordblindhed

Elevens fortælling viser, hvordan humor ikke kun fungerer som en forsvarsmekanisme, men også som en måde at forhandle identitet på. Ved selv at gøre ordblindheden til genstand for humor tager eleven ejerskab over den og udfordrer samtidig de negative forestillinger, der kan være knyttet til den.

Opsummering på humor

- Nogle elever tager afstand fra humor om ordblindhed, fordi de oplever, at det kan forstærke tabuiseringen. Andre oplever derimod humor som en positiv måde at tale om og håndtere ordblindheden på.
- Flere elever bruger humor til at bryde med de negative forestillinger om ordblindhed. Ved at joke om egne udfordringer skaber de en mere afslappet tilgang til ordblindhed.
- Humor mellem klassekammerater kan opleves som inkluderende og skabe fællesskab, når relationerne er trygge. Humor bliver dermed både en måde at normalisere ordblindhed på og en måde for eleverne at tage ejerskab over deres identitet og plads i fællesskabet.

Afsluttende opsummering af det digitale indhold

Samlet set viser resultaterne, at det digitale univers kan fungere som både støtte, oplysning og repræsentation for unge med ordblindhed:

- Videoerne skaber genkendelse, håb og accept hos unge med ordblindhed.
- Personlige fortællinger og rollemodeller giver eleverne nogle at spejle sig i.
- Indholdet bidrager til at udfordre fordomme og skabe større forståelse for ordblindhed blandt både unge med og uden ordblindhed.

Se Ordvriders videoer her

Afsluttende bemærkninger

Elevernes afsluttende bemærkninger

Til de afsluttende elevnetværk bad vi eleverne om at give deres gode råd videre til kommende elever med ordblindhed og sætte ord på deres drømme for fremtidens ordblindeområde.

Her er nogle gode råd fra eleverne:

- Ikke tænkt så meget over det. Udnyt de hjælpemidler du har, så skal du nok klare det.
- Find den måde, som passer dig bedst, og vær aldrig bange for at tale åbent omkring udfordringerne.
- Husk ordblindhed ikke definerer hvem du er, og man kan godt få gode karakterer selv om man er ordblind.
- Brug de hjælpemidler I får tildelt og spørg altid om hjælp hvis der er noget I ikke forstår.
- Find nogle andre ordblinde, du kan spejle dig i. Og snak højt om det, fordi det er ikke et tabu.

Da eleverne skulle skrive deres drømme ned for ordblindeområdet, var det med udgangspunkt i, hvad de gerne ville ændre, og hvordan en perfekt verden for ordblinde ser ud.

Her er nogle af elevernes drømme:

- Ordblindevenlig undervisning.
- Mere viden om ordblindhed til dem som ikke er det.
- At ordblindhed ikke skal betyde at jeg er dum eller bestemmer mit faglige niveau.
- Ordblindhed skal ikke diskvalificere mine jobmuligheder.
- I fremtiden skal der være flere hjælpemidler.

Elevernes råd og drømme giver et indblik i, hvad de selv oplever som vigtigt. Samtidig viser de, at eleverne ikke kun ønsker bedre vilkår for sig selv, men også ønsker at gøre vejen lettere for de elever med ordblindhed, der kommer efter dem.

Vores afsluttende bemærkninger og refleksioner

Elevernes fortællinger har været et vigtigt udgangspunkt gennem hele projektet og for vores resultater. Disse danner også afsæt for vores afsluttende bemærkninger og refleksioner.

Fællesskab og målrettede tilbud

En vigtig og central læring for projektet er, at målrettede tilbud til elever med ordblindhed er vigtige. Eleverne havde et uopfyldt behov for fællesskab med andre unge med ordblindhed, hvilket elevnetværk har været med til at imødekomme.

På baggrund af vores erfaringer håber vi på, at flere skoler vil undersøge muligheden for at etablere elevnetværk eller andre tilbud til elever med ordblindhed.

Som vores erfaring peger på, kan det være svært at opstarte tilbud, men vores bedste råd er at kaste sig ud i det, og huske at tage eleverne med i processen og høre, hvad de har af ønsker. Vi håber, at afsnittet om elevnetværk har været med til at give et billede af, hvordan man kan gøre.

Ordblindhed er ikke kun den enkelte elevs ansvar

Selvom der er sket meget på ordblindeområdet, er der fortsat udfordringer, som kræver opmærksomhed og langsigtede indsatser. Det må aldrig blive den enkelte elevs ansvar alene at opsøge viden om ordblindhed, navigere i rettigheder eller forklare omgivelserne, hvad ordblindhed betyder i praksis.

Hvis elever med ordblindhed skal have lige muligheder for at gennemføre deres uddannelse, kræver det, at ansvaret løftes af systemet omkring dem, og ikke af den enkelte elev alene. Det kræver et fælles ansvar fra skoler, undervisere, støttegivere og beslutningstagere at sikre, at elever med ordblindhed får den støtte og de rammer, de har ret til.

Lyt til eleverne

Noget af det vigtigste, vi tager med os fra projektet, er betydningen af at lytte til elevernes egne fortællinger. Når de får muligheden for at dele deres erfaringer og oplevelser, vil de det rigtig gerne. Gennem deres fortællinger er vi blevet klogere på både de udfordringer og muligheder, der følger med at være ung med ordblindhed. Det har haft stor betydning for måden vi har arbejdet med projektet og udviklet aktiviteterne undervejs.

Vores opfordring er derfor at huske at lytte til eleverne. Giv plads til deres oplevelser, og brug dem aktivt i det daglige arbejde. Elevernes fortællinger er et vigtigt udgangspunkt for at skabe forandringer, der gør en forskel.

Når vi ser tilbage på Ordvrider, er det tydeligt at ordblindhed handler om mere end læsning og stavning. Det handler også om fællesskab, identitet, forståelse og muligheden for at spejle sig i andre.

Selvom Ordvrider nu afsluttes, er behovet for oplysning, forståelse og fællesskaber fortsat aktuelt. Vi håber, at de erfaringer og perspektiver, som projektet har skabt, kan leve videre og at det kan være med til at inspirere skoler, fagpersoner og andre aktører til at udvikle tilbud og indsatser for unge med ordblindhed. Vigtigst at alt håber vi, at elevernes stemmer og erfaringer fortsat vil blive lyttet til og taget alvorligt, når fremtidens indsatser på ordblindhedsområdet udvikles.

Kontakt

lh@handelselever.dk

+45 5140 1326

Tak!

Til sidst vil vi gerne takke dem, som har gjort projektet muligt.

Først skal lyde en stor tak til TrygFonden for bevilling af projektet, som har gjort Ordvrider og vores visioner til en realitet.

Tak til samarbejdsskoler, både til elever og støttegivere, som har gjort fokusgrupper og elevnetværk muligt. Vi sætter stor pris på, at I har delt jeres erfaringer og oplevelser med os. Det har været med til at forme og udvikle projektet.

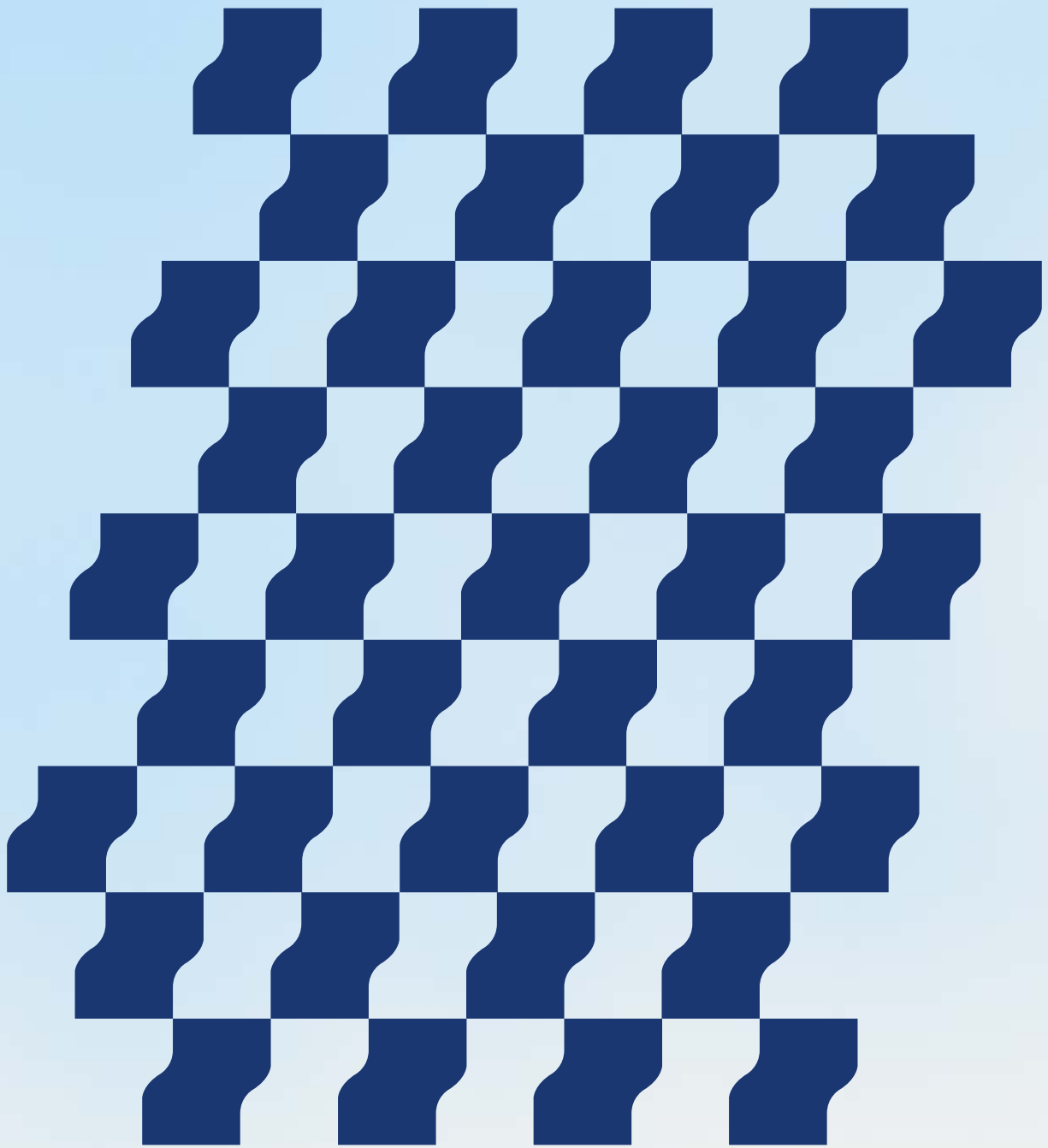
Der skal lyde et stort tak til vores advisory board. De 8 medlemmer har på hver deres unikke måde været med til at sikre fremgang og udvikling af projektet, givet os nye perspektiver på projektet, og vigtigst af alt, modet til at tro på det, når vi selv tvivlede og følte vi var på dybt vand.

Tak til LH's sekretariat og de politiske forpersoner, som gennem tiden har været med til at arbejde på projektet.

Sidst men ikke mindst en stor tak til Ordblindeforeningen Danmark. Tak for at tro på vores ide, og for at være med til at udvikle projektet undervejs med kyndig sparring.

Uden alle jer ville projektet ikke have været det samme.

Tak til jer!

TrygFonden